EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 21.6.2006
KOM(2006) 325 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1998/6/EY täytäntöönpano

ESIPUHE

Tämän tiedonannon tavoitteena on tarkastella, kuinka jäsenvaltiot ovat panneet täytäntöön kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa annetun direktiivin 1998/6/EY. Euroopan komissio haluaa kuulla asiaan liittyviä tahoja tästä asiasta. Kaikkia asiaan liittyviä tahoja pyydetään jättämään kannanottonsa komissiolle 1. syyskuuta 2006 mennessä. Kannanotot lähetetään (merkinnällä ”Ensimmäinen kuuleminen hintojen ilmoittamista koskevasta direktiivistä”) joko postitse osoitteeseen

European Commission

Directorate-General for Health and Consumer Protection

200 Rue de la Loi / Wetstraat 200

B-1049 Brussels

Belgium

tai sähköpostitse osoitteeseen SANCO-B2@ec.europa.eu

Kannanotot julkaistaan komission verkkosivulla, paitsi jos lähettäjä nimenomaisesti kieltää julkaisemisen. Komissio arvioi kuulemisen päätyttyä, onko tässä tiedonannossa esitettyjen kysymysten lähempää tarkastelua varten tarpeen järjestää julkinen kuulemistilaisuus.

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1998/6/EY täytäntöönpano

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto 4

2. Direktiivin keskeiset säännökset 4

3. Sääntelyvaihtoehdot 5

3.1. Yleinen velvollisuus ja sen rajoitukset 5

3.2. Yksikköhinta: poikkeustapaukset 6

3.3. Yksikköhinta: soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden luettelot 7

4. Merkintöjä koskevat vaatimukset 7

5. Mainonta 8

6. Pienet vähittäisliikkeet 9

7. Päätelmät 11

Liite - KYSYMYKSIÄ KUULEMISTA VARTEN 12

1. JOHDANTO

Kaikki jäsenvaltiot ovat toteuttaneet lainsäädäntötoimia, joilla saatetaan kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa annettu direktiivi 89/6/EY osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komission tarkoituksena on raportoida tässä asiakirjassa direktiivin soveltamisesta, kuten sen 12 artiklassa säädetään.

Komissio ei kuitenkaan tässä vaiheessa pidä aiheellisena tehdä ehdotuksia direktiivin 12 artiklan mukaisesti. Komissiolla ei ole mitään todisteita siitä, että nykyiset eroavaisuudet hintamerkintöjä koskevien kansallisten lakien välillä aiheuttaisivat merkittäviä sisämarkkinaesteitä, jotka edellyttäisivät sääntelytoimia, mutta asiasta on tarkoitus päättää kuulemisesta saatavien tulosten perusteella.

Direktiivin mukaan hintojen ilmoittamista koskevassa ehdotuksessa olisi otettava erityisesti huomioon direktiivin soveltamisesta pienissä vähittäisliikkeissä saadut kokemukset, muun muassa tekniikan kehittyminen ja yhteisen valuutan käyttöönotto (johdanto-osan 14 kappale). Jotta komission toimet perustuisivat vankkoihin tietoihin parempaa sääntelyä koskevien periaatteiden mukaisesti, se teetti tutkimuksen, joka tehtiin ennen laajentumista ja jossa olivat mukana vain 15 vanhaa jäsenvaltiota. Tarkoituksena oli arvioida direktiivin 6 artiklan todellista vaikutusta ja täytäntöönpanoa pienissä vähittäisliikkeissä, sisämarkkinoiden toimintaa sekä kuluttajansuojan yleistä tasoa[1]. Tutkimuksessa tuodaan esiin hyödyllisellä tavalla eri näkökohtia direktiiviä koskevan kuulemisen kannalta.

Komissio aikoo kuulla asiaan liittyviä tahoja direktiivin vaikutuksista sisämarkkinoihin ja yleiseen kuluttajansuojan tasoon. Liitteessä luetellaan joitakin kysymyksiä, joita prosessissa on käsiteltävä. Kuulemisprosessin tulosten perusteella ja ottaen huomioon käynnissä olevan kuluttajalainsäädännön tarkistusprosessin komissio katsoo, onko hintojen ilmoittamisen alalla tarpeen toteuttaa uusia lainsäädäntöaloitteita. Hintamerkintöjä koskevan direktiivin tarkastelu on linjassa niiden parempaa sääntelyä koskevien tavoitteiden kanssa, joihin komissio pyrkii yksinkertaistamalla sääntely-ympäristöä.

2. DIREKTIIVIN KESKEISET SÄÄNNÖKSET

Direktiivin keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että myyntihinta ja hinta mittayksikköä kohti (yksikköhinta) on ilmoitettu kaikissa elinkeinonharjoittajan kuluttajalle tarjoamissa tuotteissa, jotta parannetaan kuluttajille tarjottavaa tietoa ja helpotetaan hintavertailuja. Myyntihintojen on oltava yksiselitteisiä, helposti tunnistettavia ja selkeästi luettavia (4 artikla).

Direktiivin soveltamisala on rajattu tuotteisiin. Vaikka direktiivissä ei ole määritelty 'tuotetta', käsite voidaan tulkita viittaamalla muihin yhteisön säännöstön säännöksiin[2], joihin sisältyvät kaikki irtaimet tavarat. Direktiiviä ei näin ollen sovelleta palveluihin[3].

---

1 "Appraisal of Directive 98/6/EC on consumer protection in the indication of unit prices of products offered to consumers", tutkimuksen tekijä EIM Business & Policy Research.

2 Esimerkiksi tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY 2 artikla.

Velvollisuus ilmoittaa myyntihinta ja yksikköhinta kaikissa elinkeinonharjoittajan kuluttajalle tarjoamissa tuotteissa on yleisesti sovellettava. Direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa annetaan kuitenkin jäsenvaltioille mahdollisuus olla soveltamatta tätä yleistä velvollisuutta palvelun suorittamisen yhteydessä myytäviin tuotteisiin, huutokauppamyyntiin sekä taide- ja antiikkiesineiden myyntiin. Poikkeusta hyödyntäessään jäsenvaltiot voivat näin ollen päättää, että tuotteissa ei tarvitse ilmoittaa myyntihintaa eikä yksikköhintaa.

Direktiivin 3 artiklan 3 kohdan mukaisesti myyntihintaa ei tarvitse ilmoittaa irtotavarana myytävistä tuotteista eli tuotteista, joita ei ole pakattu valmiiksi ja jotka mitataan tai punnitaan kuluttajan läsnäollessa. Koska näiden tuotteiden myyntihintaa ei voida määrittää ennen kuin kuluttaja ilmoittaa, minkä määrän tuotetta hän haluaa, niistä on ilmoitettava vain yksikköhinta.

Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti yksikköhintaa ei tarvitse ilmoittaa, jos se on sama kuin myyntihinta (esim. jos pakattu tuote on mittayksikön suuruinen). Lisäksi 5 artiklan mukaisesti jäsenvaltiot voivat olla soveltamatta tuotteiden yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta, jos ilmoittaminen ei tuotteiden lajin tai käyttötarkoituksen vuoksi ole tarpeen tai saattaisi aiheuttaa sekaannusta.

Jäsenvaltiot voivat myös säätää, että yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta ei sovelleta siirtymäkauden aikana, jos se olisi tietyille pienille vähittäisliikkeille kohtuuton rasite myytäväksi tarjottujen tuotteiden lukumäärän, myyntialueen ja myyntipaikan ominaisuuksien, erityisten myyntiolosuhteiden, joissa tuote ei ole suoraan kuluttajan saatavilla, tai tiettyjen kaupankäyntimuotojen, kuten eräiden liikkuvan kaupan muotojen, vuoksi (6 artikla). Poikkeusta ei voida soveltaa näissä myyntipaikoissa irtotavarana myytävien tuotteiden yksikköhintaan.

Lopuksi direktiivissä vielä säädetään, että jäsenvaltiot voivat määrätä, että ilmoitettavien hintojen enimmäislukumäärää rajoitetaan (4 artikla), jotta varmistetaan järjestelmän selkeys euron käyttöönoton aikana (johdanto-osan 13 kappale).

Direktiivin 10 artiklaan sisältyy yhdenmukaistamista koskeva vähimmäislauseke, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa kuluttajavalistusta ja hintavertailua paremmin edistäviä säännöksiä, kunhan niissä noudatetaan perustamissopimusta.

3. SÄÄNTELYVAIHTOEHDOT

3.1. Yleinen velvollisuus ja sen rajoitukset

Yleinen myynti- ja yksikköhintojen ilmoittamisvelvollisuus voi merkittävästi parantaa kuluttajien mahdollisuuksia arvioida ja vertailla hintoja ja tehdä tietoisia valintoja yksinkertaisen vertailun perusteella, mikä edistää kilpailua elinkeinonharjoittajien ja tuotteiden välillä. Joissakin tuoteryhmissä myynti- ja yksikköhinnan ilmoittaminen saattaa kuitenkin olla mahdotonta tai epäkäytännöllistä, koska niiden hinta määräytyy neuvotteluprosessin kautta tai koska niitä ei voida helposti vertailla muihin samankaltaisiin tuotteisiin. Tästä syystä direktiivissä annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus olla soveltamatta

---

[3] Useissa jäsenvaltioissa täytäntöönpanotoimenpiteitä sovelletaan myös palveluihin, esimerkiksi Belgiassa, Saksassa, Luxemburgissa, Portugalissa, Tšekissä, Virossa, Unkarissa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Slovakiassa ja Sloveniassa.

3 artiklan 1 kohdassa säädettyä yleistä velvollisuutta palvelun tarjoamisen yhteydessä myytäviin tuotteisiin (esim. kampaamokäynnin yhteydessä käytetyn shampoon hinta), huutokauppamyyntiin sekä taide- ja antiikkiesineiden myyntiin.

Ainoastaan Ranska ja Suomi ovat päättäneet olla käyttämättä mahdollisuutta jättää nämä tuotteet yleisen myynti- ja yksikköhintojen ilmoittamisvelvollisuuden ulkopuolelle. Ruotsissa lakisääteinen poikkeus rajoittuu tuotteisiin, jotka myydään huutokaupalla ja vastaavilla menettelyillä. Unkarissa huutokaupalla myydyt tuotteet on vapautettu myynti- ja yksikköhintojen ilmoittamisvelvollisuudesta vain silloin, kun lähtöhuutohinta on ilmoitettu huutokauppailmoituksessa. Belgiassa velvollisuuden ulkopuolelle on jätetty tuotteet, jotka myydään palvelun tarjoamisen yhteydessä ja julkisten hankintamenettelyiden kautta. Puolan lainsäädännön mukaan tuotteiden hinta voidaan sisällyttää palvelun hintaan: tämä merkitsee sitä, että palvelun tarjoamisen yhteydessä myytyjen tuotteiden myynti- tai yksikköhintaa ei tarvitse ilmoittaa erikseen. Luxemburgissa taide- ja antiikkiesineiden myyntiin sovellettavaa poikkeusta voidaan käyttää vain, jos tuotteissa on selkeä merkintä, jonka avulla ne voidaan tunnistaa hintaluettelosta, joka täytyy olla esillä liikkeessä ja kuluttajan saatavilla. Muut jäsenvaltiot ovat hyödyntäneet poikkeusta kokonaisuudessaan.

3.2. Yksikköhinta: poikkeustapaukset

Direktiivissä tunnustetaan, että joidenkin tuotteiden osalta yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuus ei ole tarpeellinen tai saattaa aiheuttaa sekaannusta esimerkiksi tapauksissa, joissa määrän ilmoittaminen ei ole merkityksellistä hintojen vertailun kannalta tai joissa eri tuotteita pidetään kaupan samassa pakkauksessa (johdanto-osan 10 kappale). Tästä syystä 5 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus poiketa yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta tällaisten tuotteiden osalta.

Kaikki jäsenvaltiot ovat jättäneet tietyt tuotteet yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuuden ulkopuolelle. Suurin osa jäsenvaltioista on yksilöinyt joitakin tuoteluokkia, joista yksikköhintaa ei tarvitse ilmoittaa. Ruotsin lainsäädännössä ei luetella velvollisuudesta vapautettuja tuotteita vaan siinä säädetään, että yksikköhintaa ei tarvitse ilmoittaa, jos tuotteen luonteen tai käyttötarkoituksen vuoksi voidaan olettaa, että ilmoittaminen ei ole relevanttia tai aiheuttaa todennäköisesti sekaannusta. Myöskään Maltan ja Puolan lainsäädännössä ei luetella velvollisuudesta vapautettuja tuoteryhmiä vaan annetaan toimivaltaisille viranomaisille valtuudet myöntää vapautus yleisestä yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta. Kyproksen, Latvian ja Liettuan täytäntöönpanotoimiin sisältyy lyhyitä viitteellisiä luetteloja, joissa annetaan esimerkkejä tuotteista, joihin velvollisuutta ei sovelleta.

Jäsenvaltiot ovat valinneet yleisestä yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta vapautetut tuoteluokat hyvin erilaisin perustein. Useimmissa kansallisissa täytäntöönpanotoimissa vapautetaan velvollisuudesta tuotteet, jotka koostuvat samassa pakkauksessa myytävien eri tuotteiden lajitelmasta, mikä noudattelee direktiivin johdanto-osassa annettua esimerkkiä. Yksikköhinnan ilmoittamista on myös yleisesti pidetty tarpeettomana sellaisten tuotteiden osalta, joita myydään tietyn rajan alittava määrä (Kyproksella ja Liettuassa 5 g tai 5 ml ja Luxemburgissa 100 g tai 100 ml). Useat jäsenvaltiot ovat vapauttaneet ilmoittamisvelvollisuudesta jotkin tai kaikki tuotteet, joita myydään automaattisissa annostelulaitteissa ja myyntiautomaateissa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Virossa vakiomääräiset valmiiksi pakatut tuotteet, joita myydään myyntiautomaatissa, on vapautettu yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta direktiivin 6 artiklan täytäntöönpanosäännöksillä.

Monissa tapauksissa vapautettujen tuotteiden luettelossa on myös tuotteita, joita myydään yksittäin välittömästi kulutettavaksi (esim. jäätelöt), eri tuotteista koostuvia valmisaterioita, tiivistettyjä tai kuivattuja elintarvikkeita, joihin on lisättävä vettä ja/tai muita ainesosia ennen käyttöä, yksiköittäin myytäviä tuotteita sekä sellaisten elintarvikkeiden alennushintaisia erityismyyntejä, joiden viimeinen myyntipäivä lähenee. Tanska, Suomi, Viro ja Slovakia ovat nimenomaisesti säätäneet, että yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuus ei koske yksittäin myytäviä tuotteita, joita ei voida jakaa muuttamatta niiden laatua tai ominaisuuksia ja joiden osalta ei vaadita nettosisällön ilmoittamista.

Muut poikkeukset ovat täsmällisempiä. Esimerkiksi Tanskan lainsäädännössä ulkopuolelle jätetään muut kuin valmiiksi pakatut pullat ja kakut, Virossa suklaakuviot ja yllätysmunat samoin kuin tuoreet varhaisvihannekset, ruukuissa myytävät ruokayrtit, hengityksenraikastajat ja purukumit ja Suomessa suklaamunat, koristemakeiset, leivonnaiset ja konditoriatuotteet. Alankomaissa, Virossa ja Sloveniassa yksikköhintaa ei tarvitse ilmoittaa näyteikkunakoristeluissa käytetyistä tuotteista. Puolassa ilmoittamisvelvollisuudesta on vapautettu kukat ja kasvit, elävät eläimet, kappaleittain myytävät muut kuin valmiiksi pakatut elintarvikkeet, yleensä suurissa erissä myytävät tuotteet, liiketilan ulkopuolella tai erityisillä markkinoilla myytävät tuotteet sekä tuotteet, joiden myyntihinta on alle 4 zlotya. Kreikassa velvollisuudesta on vapautettu kosmetiikka, parfyymit ja toalettituotteet, Saksassa juomat ja purutupakka sekä Espanjassa viinit ja viinat, joilla on tunnustettu alkuperänimitys tai suojattu maantieteellinen merkintä.

3.3. Yksikköhinta: soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden luettelot

Jotta elinkeinonharjoittajien ja toimivaltaisten viranomaisten olisi helpompi soveltaa sääntöjä, jäsenvaltiot voivat direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti laatia muiden kuin elintarvikkeiden osalta luettelon niistä tuotteista tai tuoteluokista, joihin edelleen on sovellettava yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta.

Vain muutamat jäsenvaltiot ovat käyttäneet mahdollisuutta laatia direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti muiden kuin elintarvikkeiden osalta luettelo niistä tuotteista tai tuoteluokista, joihin edelleen on sovellettava yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta. Ranska, Belgia ja Luxemburg ovat laatineet kattavia luetteloita muista kuin elintarvikkeista, joihin velvollisuutta sovelletaan. Tanskassa ja Suomessa on luetteloita, joihin sisältyy sekä elintarvikkeita että muita kuin elintarvikkeita. Viron lainsäädännön mukaan yksikköhinta on ilmoitettava kappalehintana paperipyyhkeistä, nenäliinoista ja vaipoista, terveyssiteistä, pikkuhousunsuojista ja tamponeista. Itävallan lainsäädännössä ei ole luetteloa muista kuin elintarvikkeista, joihin edelleen on merkittävä yksikköhinta, mutta siinä annetaan toimivaltaisille viranomaisille valtuudet nimetä tällaiset tuotteet.

4. MERKINTÖJÄ KOSKEVAT VAATIMUKSET

Direktiivissä säädetään, että myyntihinnan ja yksikköhinnan on oltava yksiselitteisiä, helposti tunnistettavia ja selkeästi luettavia (4 artikla). Myyntihinnan ja yksikköhinnan on erityisesti edustettava tuotteen (joko yksikön tai tietyn määrän) lopullista hintaa, mukaan lukien ALV ja kaikki muut verot (2 artikla).

Kaikki jäsenvaltiot ovat panneet 4 artiklan täytäntöön moitteettomasti ja monet niistä ovat sisällyttäneet kansalliseen lainsäädäntöönsä lisätäsmennyksiä hinnoittelumenetelmistä ja hintamerkinnöistä. Tanskan, Suomen, Ruotsin ja Ranskan lainsäädännön mukaan hintamerkinnät eivät saa aiheuttaa epävarmuutta siitä, mihin tuotteisiin hinnat viittaavat.

Espanjan lainsäädännön mukaan myynti- ja yksikköhinta on merkittävä samaan kenttään kun taas Kreikassa niiden on oltava saman kokoiset. Luxemburgissa ravintoloiden, baarien ja kaikkien ruokaa ja juomaa tarjoavien liikkeiden on ilmoitettava myyntihinta niin, että se sisältää palvelun.

Direktiivin 4 artiklan tarkoituksena on varmistaa, että kuluttajat saavat yhdenmukaista ja ymmärrettävää tietoa. Direktiivissä kuitenkin tunnustetaan, että tarkoitetun hintamerkintäjärjestelmän avoimuus voi vaarantua euron käyttöönoton myötä, koska samalla tuotteella voi olla useita hintalappuja. Tästä syystä 4 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää, että ilmoitettavien hintojen enimmäislukumäärää rajoitetaan.

Vain muutamassa jäsenvaltiossa – Ranskassa, Italiassa ja Luxemburgissa – on otettu käyttöön 4 artiklan 1 kohdan mukaisia rajoituksia. Rajoituksia sovellettiin ainoastaan siirtymäkauden aikana, kun euro otettiin käyttöön. Italiassa säädettiin pieniä vähittäisliikkeitä koskevasta poikkeuksesta, Luxemburgissa asetettiin tietty päivämäärä, johon mennessä kaikki hintamerkinnät oli muutettava paikallisesta valuutasta euroiksi, ja Ranskassa säädettiin, että myyntihinta on ilmoitettava sekä kansallisena valuuttana että euroina, kun taas yksikköhinta on ilmoitettava kansallisena valuuttana tiettyyn päivämäärään asti ja euroina sen jälkeen.

Tällä hetkellä missään jäsenvaltiossa ei vaikuta olevan voimassa sääntöjä, joilla rajoitetaan hintamerkintöjen lukumäärää, vaikkakin on mahdollista, että kun uudet jäsenvaltiot ottavat euron käyttöön, ne antavat erityissäännöksiä tästä asiasta. On syytä huomata, että Ranskassa, Maltalla ja Puolassa annettiin sääntöjä, joiden mukaan identtisissä tuotteissa, joita myydään samalla hinnalla ja jotka ovat esillä yhdessä, voidaan ilmoittaa yksi myynti- ja yksikköhinta. Nämä säännöt kuitenkin pikemminkin mahdollistavat kuin määräävät ilmoitettavien hintojen enimmäislukumäärän rajoittamisen.

5. MAINONTA

Yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuus pätee myös kaikkiin mainoksiin, joissa mainitaan direktiivin soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden myyntihinta, kuten 3 artiklan 4 kohdassa todetaan. Säännös ei ole aiheuttanut erityisiä täytäntöönpano-ongelmia. On kuitenkin syytä huomata, että Yhdistynyt kuningaskunta on päättänyt olla soveltamatta yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta mainoksiin, jotka lähetetään TV:ssä tai esitetään elokuvateattereissa tai pienissä kaupoissa.

Direktiivin 3 artiklan 4 kohdassa säädetään kulutustuotteiden mainosten erityisestä sisällöstä, joka on koordinoitava sopimattomia kaupallisia menettelyitä koskevan direktiivin 2005/29/EY yleisten sääntöjen kanssa. Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti kaupallista menettelyä pidetään harhaanjohtavana, jos sen asiayhteydessä, kun otetaan huomioon kaikki seikat ja olosuhteet sekä viestintävälineen rajoitukset, jätetään mainitsematta olennaisia tietoja, joita keskivertokuluttaja tarvitsee asiayhteyden mukaan perustellun kaupallisen ratkaisun tekemiseen, ja jos se näin saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Direktiivin 7 artiklan 5 kohdassa vielä selvennetään, että yhteisön lainsäädännössä vahvistettuja kaupallista viestintää, mainonta tai markkinointi mukaan luettuna, koskevia tiedotusvaatimuksia pidetään olennaisina. Hintamerkintöjä koskevan direktiivin 3 artiklan 4 kohta on nimenomaisesti mainittu sopimattomia kaupallisia menettelyitä koskevan direktiivin liitteessä II, joten yksikköhinnan ilmoittamatta jättäminen sellaisen kulutustuotteen

mainoksessa, joka kuuluu hintamerkintöjä koskevan direktiivin soveltamisalaan, on samalla myös sopimattomia kaupallisia menettelyitä koskevan direktiivin vastaista.

Komissio on tietoinen siitä, että kansallisten täytäntöönpanotoimien soveltamisalan väliset erot saattavat johtaa siihen, että tiettyjen tuoteluokkien joihinkin mainoksiin voidaan soveltaa yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta ainoastaan joissakin jäsenvaltioissa muttei kaikissa. Komissio aikoo varmistaa, onko tällä todennäköisesti haitallisia vaikutuksia markkinoiden yhdentymistä ja kuluttajansuojaa koskeviin tavoitteisiin, joihin pyritään sopimattomia kaupallisia menettelyitä koskevien sääntöjen täydellä yhdenmukaistamisella EU:n tasolla.

6. PIENET VÄHITTÄISLIIKKEET

Direktiivissä tunnustetaan, että joillekin vähittäisliikkeille yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuus voi joissakin tapauksissa olla kohtuuton rasite myytäväksi tarjottujen tuotteiden lukumäärän, myyntialueen ja myyntipaikan ominaisuuksien tai kaupankäyntimuotojen vuoksi (esim. eräät liikkuvan kaupan muodot). Tästä syystä 6 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää, että yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta ei sovelleta tällaisissa myyntipaikoissa muihin kuin irtotavarana myytäviin tuotteisiin. Poikkeus on sallittu vain siirtymäkauden ajaksi, jonka pituuden jäsenvaltiot määräävät.

Useat jäsenvaltiot ovat päättäneet soveltaa direktiivin 6 artiklassa tarkoitettua poikkeusta pieniin vähittäisliikkeisiin. Perusteet, joilla kansalliset lainsäätäjät ovat määrittäneet poikkeuksen soveltamisalan, eivät kuitenkaan ole yhtäläiset. Useimmat jäsenvaltiot ottavat huomioon kokonaismyyntialan ja määrittelevät rajan, jota pienempiin liikkeisiin yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta ei enää sovelleta. Rajat vaihtelevat Kreikan 50 m^2:stä Slovenian 500 m^2:iin

Jotkin jäsenvaltiot ovat päättäneet olla soveltamatta yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta liikkeisiin, joissa kuluttajia palvellaan tiskin takaa (erotuksena itsepalveluliikkeistä): näin on esimerkiksi Alankomaissa, Slovakiassa ja Kreikassa (jossa vapautus koskee ainoastaan valmiiksi pakattuja elintarvikkeita ja juomia). Ranskassa poikkeusta voidaan soveltaa vain muihin kuin itsepalveluvähittäisliikkeisiin, joiden myyntiala on enintään 120 m^2.

Itävallassa poikkeusta sovelletaan yksityisyrittäjien liikkeisiin, joissa on enintään yhdeksän työntekijää, ja liikeyrityksiin, joissa on enintään 50 työntekijää. Myös Alankomaissa poikkeusta sovelletaan liikkeenharjoittajiin, joilla on enintään viisi täysiaikaista työntekijää. Irlannin täytäntöönpanolainsäädännössä vapautetaan velvollisuudesta liiketilat, joissa elinkeinonharjoittaja ei käytä hyllyihin asetettavien hintamerkintöjen printtauslaitteita tai viivakoodinlukijoita. Alankomaissa sovelletaan lisäksi erityispoikkeuksia tuotteisiin, joita myydään säännöllisten asiakkaiden kotona, ajoneuvoissa tai veneissä taikka katumarkkinoilla.

Liikkuvan kaupan harjoittajat on vapautettu yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta Itävallassa, Irlannissa ja Luxemburgissa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa liikkuvan kaupan harjoittajiin sovelletaan poikkeusta vain, jos nämä tarjoavat määrätyn määrän leipää tai muita vakiomääräisiä valmiiksi pakattuja tuotteita. Virossa poikkeusta sovelletaan valmiiksi pakattuihin tuotteisiin, joilla on sama tilavuus tai paino ja joita on tarjolla tai myytävänä liikkuvassa myyntipisteessä, kioskissa tai myyntikojussa.

Maltan lainsäädännössä ei myönnetä poikkeusta suoraan vaan annetaan toimivaltaiselle hallintoviranomaiselle (kuluttaja-asioista vastaava johtaja) valtuudet määrittää edellytykset,

joiden mukaisesti pienet vähittäisliikkeet tai muut elinkeinonharjoittajat voidaan vapauttaa yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta, jos se osoittautuu liian suureksi rasitteeksi.

Tanskassa, Suomessa, Ruotsissa, Unkarissa, Latviassa, Liettuassa ja Puolassa ei ole annettu erityisiä sääntöjä, jotka koskisivat pieniä vähittäisliikkeitä. Belgiassa, Italiassa, Portugalissa ja Espanjassa otettiin alun perin käyttöön pieniä vähittäisliikkeitä koskeva tilapäisjärjestelmä, mutta sitä ei uusittu euron käyttöönottoa varten määritellyn siirtymäkauden päättymisen jälkeen. Kypros on hiljattain muuttanut kansallista lainsäädäntöään ja poistanut poikkeuksen.

Direktiivin mukaisesti jäsenvaltiot voivat luopua yksikköhintojen ilmoittamisvelvollisuudesta pienten vähittäisliikkeiden osalta vain siirtymäkauden ajaksi. Tšekki on kuitenkin ainoa jäsenvaltio, jonka täytäntöönpanolainsäädännössä mainitaan poikkeuksen täsmällinen päättymispäivä, 1. toukokuuta 2014. Kreikan lainsäädännössä poikkeuksen kesto määritellään viittaamalla direktiivin sanamuotoon, jonka mukaisesti yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta voidaan luopua siihen asti, kun yhteisö tarkastelee asiaa uudelleen 12 artiklan mukaisesti. Saksan täytäntöönpanotoimissa mainitaan poikkeuksen tilapäinen luonne täsmentämättä, miten kauan se on voimassa. Vaikuttaa siltä, että muissa jäsenvaltioissa ei ole mainittu, että poikkeus on myönnetty vain siirtymäkauden ajaksi, vaikkakin joissakin on nimenomaisesti selvennetty, että poikkeusta ei ole tarkoitettu pysyväksi.

Direktiivin 12 artiklan ja johdanto-osan mukaisesti komissio on teettänyt direktiivin vaikutuksista arvioinnin, jossa erityisesti käsitellään hintojen ilmoittamisvelvollisuuden soveltamista pienissä vähittäisliikkeissä. Tutkimuksessa kartoitettiin pienille vähittäisliikkeille yksikköhintojen ilmoittamisesta mahdollisesti aiheutuvia esteitä, jotka saattavat johtua hinnoitteluvälineistä ja -menetelmistä. Erityisesti manuaalisista hinnoittelujärjestelmistä, jotka pienissä vähittäisliikkeissä ovat yleisempiä kuin tietokoneistetut järjestelmät, saattaa aiheutua lisärasitetta yksikköhinnan laskemisessa, muuttamisessa ja ilmoittamisessa. Vaikka uutta teknologiaa tulee nopeasti käyttöön, korkeat kustannukset, pieni liikevaihto ja järjestelmien monimutkaisuus todennäköisesti estävät pienimpiä vähittäisliikkeitä hyödyntämästä tämän kehityksen mahdollisia etuja.

Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että rasite ei ole kohtuuton, kun otetaan huomioon direktiivissä tavoiteltu kuluttajansuoja. Komission teettämän tutkimuksen mukaan merkittävä vähemmistö (39 %) pienistä vähittäisliikkeistä 15 vanhassa jäsenvaltiossa pitää yksikköhinnan ilmoittamista rasitteena pienille liikkeille. Enemmistö pienistä vähittäisliikkeistä 15 vanhassa jäsenvaltiossa katsoo, että yksikköhinnat olisi ilmoitettava kaikissa vähittäisliikkeissä niiden koosta riippumatta. Vähittäisliikkeet, jotka jo ilmoittavat yksikköhinnan, ovat innokkaampia tekemään yksikköhinnan ilmoittamisesta pakollisen kaikille liikkeille kuin vähittäisliikkeet, joihin sovelletaan poikkeusta.

Komissio ei pidä kerättyjä tietoja sitovina tarkasteltaessa direktiivin mahdollista tarkistusta. Ensinnäkin tutkimus oli tehtävä standardimääritelmän mukaisille pienille vähittäisliikkeille (0–20 työntekijää) ja – yhteisön tasoisen yhdenmukaistetun käsitteen puuttuessa – vähittäisliikkeiden määritelmät jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä ovat varsin erilaiset. Toiseksi tutkimuksessa ei katettu uusia jäsenvaltioita, joissa pienillä vähittäisliikkeillä saattaa olla erityisongelmia (vaikkakin neljä niistä on päättänyt olla soveltamatta 6 artiklassa säädettyä poikkeusta, kuten edellä todettiin).

7. PÄÄTELMÄT

Direktiiviin ei liittynyt merkittäviä täytäntöönpano-ongelmia missään jäsenvaltiossa. Se on pantu täytäntöön kaikissa jäsenvaltioissa, tosin joissakin tapauksissa 11 artiklan 1 kohdassa säädetyn päivämäärän (18.3.2000) jälkeen. Komission tutkimuksessa tulee esiin laaja yksimielisyys siitä, että direktiivillä on parannettu kuluttajien taloudellisten etujen suojaa, vaikka sen vaikutusten todellinen laajuus jääkin epäselväksi.

Direktiivissä sallitaan jäsenvaltioille merkittävä liikkumavara täytäntöönpanotoimien laatimisessa. Useat artiklat sisältävät avoimia sääntelyvaihtoehtoja kansallisia lainsäätäjiä varten, minkä tuloksena direktiivin kansalliset täytäntöönpanolait ovat joiltakin osin merkittävästi erilaisia. Tämä ei kuitenkaan päde aina: joidenkin säännösten osalta suurin osa jäsenvaltioista on valinnut samat normatiiviset ratkaisut kansallisella tasolla.

Tämän harkintavallan tuloksena jäsenvaltiot eivät ole turvautuneet kattavasti 10 artiklassa säädettyyn yhdenmukaistamista koskevaan vähimmäislausekkeeseen, jonka mukaan ne voivat antaa tai pitää voimassa säännöksiä, jotka edistävät kuluttajavalistusta ja hintojen vertailua paremmin kuin direktiiviin sisältyvät. Direktiivin mahdollisen tarkistuksen yhteydessä komissio aikoo pohtia, onko 10 artiklassa säädetty vähimmäislauseke tarpeen säilyttää.

Tarkasteltaessa mahdollisuutta luopua yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta tuotteissa, joissa ilmoittaminen ei olisi tarkoituksenmukaista niiden luonteen tai käyttötarkoituksen vuoksi, täytäntöönpanoa koskeva tutkimus paljastaa hyvin hajanaisen tilanteen: jotkin tuoteluokat on vapautettu velvollisuudesta useimmissa jäsenvaltioissa, mutta on myös joitakin hyvin erityisiä poikkeuksia, jotka eivät aina ole täysin perusteltavissa 5 artiklan 1 kohdan perusteella. Tämä luo epätoivottua eriarvoisuutta kuluttajansuojan tasoon Euroopassa ja saattaa edellyttää lisäohjeistusta siitä, mihin tuotteisiin tai tuoteluokkiin yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta on sovellettava ja/tai mitkä voidaan vapauttaa siitä.

Kuten edellä jo todettiin, komissio aikoo kuulla asiaan liittyvien osapuolten näkökantoja 6 artiklan soveltamisesta ja erityisesti sen vaikutuksesta pienten vähittäisliikkeiden kaupalliseen toimintaan. Komissio ottaa mielellään vastaan kannanottoja, jotka koskevat jatkuvaa tarvetta direktiivissä säädettyyn tilapäiseen poikkeukseen ja/tai mahdollisuutta ottaa käyttöön pieniä vähittäisliikkeitä koskeva yhteisön laajuinen määritelmä lainsäädännössä.

Liite

KYSYMYKSIÄ KUULEMISTA VARTEN

Kysymys A: Olisiko 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu poikkeus säilytettävä?

Vaihtoehto 1: Voidaan väittää, ettei 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden yksikköhintaa tarvitse ilmoittaa, jotta kuluttajat voisivat tehdä harkittuja valintoja yksinkertaisten hintavertailujen perusteella. Useimmat jäsenvaltiot ovatkin jättäneet nämä tuotteet kansallisten täytäntöönpanotoimien soveltamisalan ulkopuolelle. Suomi ja Ranska, jotka eivät ole käyttäneet tätä mahdollisuutta, ovat laatineet luetteloita soveltamisalaan kuuluvista tuoteluokista, joihin sovelletaan edelleen yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta: vastaavasti myöskään näissä maissa ei yleensä tarvitse ilmoittaa 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden yksikköhintaa. Siksi voisi olla asianmukaista jättää nämä tuotteet direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle ja poistaa poikkeus.

Vaihtoehto 2: Voidaan olla myös sitä mieltä, ettei näitä tavaroita tarvitse jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, koska jäsenvaltiot voivat 5 artiklan 1 kohdan nojalla edelleenkin poiketa velvollisuudesta ilmoittaa yksikköhinta, kun on kyse tuotteista, joiden yksikköhinnan ilmoittaminen ei olisi aiheellista. 3 artiklan 2 kohta voitaisiin kumota ja jäsenvaltiot voisivat itse päättää, ilmoittavatko ne näiden tuotteiden yksikköhinnan 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Vaihtoehto 3: Kolmas vaihtoehto olisi säilyttää poikkeus nykyisessä muodossaan.

Kysymys B: Minkä tuotteiden yksikköhinta olisi ehdottomasti ilmoitettava?

Vaihtoehto 1: Jäsenvaltiot ovat eri mieltä siitä, minkä tuotteiden yksikköhintaa ei tarvitse ilmoittaa – ilmoittaminen ei olisi aiheellista joidenkin tuotteiden luonteen tai käyttötarkoituksen vuoksi eikä silloin, kun se todennäköisesti aiheuttaisi sekaannusta. Vaikka tätä voitaisiin jossain määrin perustella kansallisten erityispiirteiden pohjalta, on selvää, että jonkinlaisia ohjeita on annettava. Esimerkiksi olisi mahdollista laatia Euroopan tasolla viitteellinen tai tyhjentävä luettelo tuoteluokista, joiden yksikköhintaa ei tarvitsisi ilmoittaa. Jos tällainen tyhjentävä luettelo laadittaisiin, 5 artiklan 1 kohta voitaisiin kumota.

Vaihtoehto 2: Toinen ratkaisu olisi laatia Euroopan tasolla luettelo tuotteista tai tuoteluokista, joihin sovelletaan yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuutta. Tällainen luettelo määrittelisi tarkasti direktiivin soveltamisalan ja poistaisi kaikki oikeusvarmuuden esteet kuluttajien ja yritysten kannalta. Jos tällainen luettelo laadittaisiin, 5 artikla voitaisiin kumota.

Vaihtoehto 3: Kolmas mahdollisuus olisi määritellä kriteerit, jotka jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon 5 artiklan 1 kohdan täytäntöönpanossa. Näin voitaisiin rajoittaa jäsenvaltioiden laajaa harkintavaltaa ja samalla säilyttää 5 artikla.

Kysymys C: Olisiko tässä yhteydessä pidettävä voimassa erityisiä mainontasääntöjä?

Vaihtoehto 1: Voidaan väittää, että sopimattomia kaupallisia menettelyitä koskevalla direktiivillä 2005/29/EY varmistetaan kuluttajien riittävä suojelu kaikelta mainonnalta, joka voisi antaa heille harhaanjohtavia hintatietoja. Tässä tapauksessa 3 artiklan 4 kohta voitaisiin kumota. Tällöin toimivaltaisten kansallisten viranomaisten olisi arvioitava, onko

hintamerkintöjä koskevan direktiivin kattamien tuotteiden mainonta, jossa mainitaan myyntihinta – muttei yksikköhintaa – omiaan vaikuttamaan keskivertokuluttajan taloudelliseen käyttäytymiseen ja saamaan hänet tekemään kaupallisen päätöksen, jota hän ei muuten olisi tehnyt.

Vaihtoehto 2: Jos yksikköhinnan ilmoittamista mainonnassa pidetään kautta linjan tärkeänä korkean kuluttajansuojan varmistamiseksi, voitaisiin 3 artiklan 4 kohta kumota ja lisätä vastaava säännös niiden kiellettyjen käytäntöjen luetteloon, joita direktiivin 2005/29/EY mukaisesti pidetään kaikissa tapauksissa sopimattomina. Kiellettyjen käytäntöjen luettelon tasapuolisen soveltamisen varmistamiseksi olisi kuitenkin laadittava perusluettelo tuotteista, joiden yksikköhinnan ilmoittamatta jättämistä mainonnassa pidettäisiin kautta linjan sopimattomana.

<u>Kysymys D</u>: Olisiko pieniä vähittäisliikkeitä koskevasta poikkeuksesta tehtävä pysyvä? Jos olisi, olisiko pienen vähittäisliikkeen käsite määriteltävä Euroopan tasolla? Jos olisi, miten se olisi muotoiltava?

Vaihtoehto 1: Direktiivi sallii jäsenvaltioiden poiketa yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuudesta pienten vähittäisliikkeiden osalta ainoastaan tietyn ajan, joka on oltava määritelty kansallisessa lainsäädännössä. Ensimmäinen mahdollisuus olisi jättää pienet vähittäisliikkeet täysin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä vaihtoehto perustuu kuitenkin oletukseen, että kulutustavaroiden yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuus muodostaa tällaisille yrityksille kohtuuttoman rasitteen. Komissiolla ei tällä hetkellä ole todisteita oletuksen vahvistamiseksi: sekä tutkimustulokset että useiden jäsenvaltioiden päätös olla käyttämättä poikkeusta viittaavat ennemminkin siihen, että kyseinen velvollisuus kyllä muodostaa lisärasitteen, joka ei kuitenkaan ole kohtuuton tai suhteeton. Jos pienet vähittäisliikkeet päätettäisiin jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, voitaisiin tällaisia yrityksiä varten laatia Euroopan tasolla tarkka määritelmä oikeusvarmuuden varmistamiseksi.

Vaihtoehto 2: Voidaan väittää, että yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuus ei muodosta kohtuutonta rasitetta pienille vähittäisliikkeille. Tällöin voitaisiin luopua täysin 6 artiklassa olevasta poikkeuksesta.

Vaihtoehto 3: 6 artiklassa säädettyä poikkeusmahdollisuutta voitaisiin myös pidentää tietyksi ajaksi, jotta myöhemmin voitaisiin arvioida uudelleen, lievittääkö tekninen kehitys rasitetta, joka pienille vähittäisliikkeille muodostuu yksikköhinnan ilmoittamisvelvollisuuden vuoksi. Tällöin voisi olla tarpeen määritellä, minä aikana poikkeus olisi hyödynnettävissä ja mitkä yritykset voisivat hyödyntää sitä.

<u>Kysymys E</u>: Olisiko yhdenmukaistamista koskeva vähimmäislauseke säilytettävä?

Vaihtoehto 1: Voidaan väittää, että on mahdollista pyrkiä täysin yhdenmukaistettuun hintamerkintäjärjestelmään ja siten yhdistää korkeatasoinen kuluttajansuoja ja markkinoiden täysimääräinen yhdentyminen, koska jäsenvaltiot eivät juurikaan ole käyttäneet mahdollisuutta ottaa käyttöön tai pitää voimassa tiukempia kuluttajansuojasääntöjä direktiivin yhdenmukaistamalla alalla.

Vaihtoehto 2: 10 artiklassa olevan lausekkeen poistaminen vähentäisi jäsenvaltioiden harkintavaltaa direktiivin täytäntöönpanossa. Lisäksi komissiolla ei tässä vaiheessa ole

tarvittavaa näyttöä siitä, että erot kulutustavaroiden hintamerkintöjä koskevissa kansallisissa säännöksissä muodostaisivat merkittäviä esteitä sisämarkkinoille tai haittaisivat rajatylittävää kauppaa.